

Agnieszka Nóżka

Istota rachunkowości zabezpieczeń według polskiego prawa biznesowego i MSR/MSSF

Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio H, Oeconomia 46/4,
645-653

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

AGNIESZKA NÓŻKA

*Istota rachunkowości zabezpieczeń według polskiego
prawa bilansowego i MSR/MSSF – analiza porównawcza*

Essence of hedge accounting in the light of Polish balance law and IAS/IFRS – a comparative analysis

Słowa kluczowe: rachunkowość zabezpieczeń, instrument zabezpieczający, pozycja zabezpieczana

Key words: hedge accounting, hedging instrument, hedged item

Wstęp

Wahania czynników rynkowych, takich jak na przykład kursy walut, stopy procentowe, kursy giełdowe, itp., sprawiają, że transakcje rynkowe są obarczone dużym ryzykiem. Znaczenie problematyki ryzyka w działalności przedsiębiorstwa wpłynęło na wzrost zainteresowania narzędziami służącymi jego ograniczeniu. Jednym z nich są instrumenty pochodne, które w odpowiednich warunkach mogą stanowić skuteczny instrument ograniczenia ryzyka.

Celem artykułu jest przedstawienie istoty rachunkowości zabezpieczeń oraz porównanie najistotniejszych jej zasad w ujęciu polskiego prawa bilansowego oraz MSR/MSSF.

1. Pojęcie i znaczenie rachunkowości zabezpieczeń

Wśród różnych narzędzi służących ograniczeniu ryzyka znajdują się instrumenty pochodne, zwane również derywatami. Najogólniej można je określić jako umowy,

których wartość zależy od wartości innych walorów, tzw. instrumentów podstawowych (bazowych)¹.

Duże zainteresowanie wykorzystaniem instrumentów pochodnych w celach zabezpieczających stało się główną przyczyną ich dynamicznego rozwoju. Liczne przykłady pokazały również, że stosowane w niewłaściwy sposób mogą doprowadzić do strat, a zatem ich wykorzystanie jest również obciążone dużym ryzykiem.

Zainteresowanie ze strony użytkowników sprawozdań finansowych informacjami na temat wykorzystania transakcji zabezpieczających i ich skutków dla kondycji finansowej przedsiębiorstwa zostało zauważone przez ustawodawcę. Zarówno w polskim prawie bilansowym, jak i przepisach standardów międzynarodowych zostały określone szczegółowe zasady dotyczące uznawania, wyceny, zakresu ujawnienia oraz sposobu prezentacji instrumentów pochodnych nabywanych w celach zabezpieczających. Określa się je mianem rachunkowości zabezpieczeń (z ang. *hedge accounting*).

W Polsce zasady rachunkowości instrumentów finansowych (w tym rachunkowości zabezpieczeń) znajdują się w Ustawie z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości² (zwanej dalej uor) oraz w Rozporządzeniu ministra finansów z dnia 12 grudnia 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych³ (zwanym dalej Rozporządzeniem)⁴. W przepisach międzynarodowych zasady rachunkowości zabezpieczeń zostały określone przede wszystkim w MSR 39 „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena” oraz, jeśli chodzi o ujawnianie informacji, w sprawozdaniu, w MSSF 7 „Instrumenty finansowe: ujawnianie informacji”. Ponadto problematyka instrumentów finansowych jest regulowana przez MSR 32 „Instrumenty finansowe: prezentacja”⁵.

Istota transakcji zabezpieczających (zabezpieczeń) wyraża się w tym, żeby niekorzystne zmiany wartości instrumentu podstawowego (który stanowi tzw. pozycję zabezpieczaną) rekompensować korzystnymi zmianami wartości instrumentu pochodnego, który występuje w roli instrumentu zabezpieczającego. W ten sposób otwarta pozycja finansowa (narażona na ryzyko) zostaje zabezpieczona odwrotną

¹ P. Czajor, *Rachunkowość instrumentów finansowych. MSSF, polskie prawo bilansowe, regulacje podatkowe*, Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr, Gdańsk 2010, s. 109.

² Dz. U. z 1994 r., nr 121, poz. 591 z późn. zm.

³ Dz. U. z 2001 r., nr 149, poz. 1674 z późn. zm.

⁴ Przy czym Rozporządzenia mogą nie stosować te podmioty, których sprawozdania finansowe nie podlegają obowiązkowemu badaniu zgodnie z uor pod warunkiem, że nie powoduje to zniekształcenia obrazu sytuacji majątkowej, finansowej ani wyniku finansowego. Należy dodać, że Rozporządzenie traktuje problematykę instrumentów finansowych bardziej szczegółowo i określa w związku z tym szereg obowiązków odnośnie do klasyfikacji, wyceny i prezentacji instrumentów finansowych, których nie mają z kolei jednostki stosujące w tym zakresie tylko uor.

⁵ W listopadzie 2009 r. uchwalono nowy standard – MSSF 9 „Instrumenty finansowe” (nadal jednak trwają prace nad jego doskonaleniem). Standard ten ma zastąpić MSR 39 i będzie stosowany obowiązkowo do sprawozdań finansowych, dla których rok obrotowy rozpoczyna się 1 stycznia 2015 r. (fakultatywnie można stosować go dla sprawozdań za rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2009 r.). W artykule, zgodnie ze stanem prawnym, jaki obowiązuje w czasie jego powstawania, oparto się na nadal obowiązujących standardach: MSR 39, MSR 32 oraz MSSF 7.

pozycją, która likwiduje bądź zmniejsza to ryzyko. Należy jednak zwrócić uwagę na to, że prowadzenie działań hedgingowych umożliwia zmniejszenie (rzadko całkowite wyeliminowanie) ryzyka, ale również ogranicza możliwość osiągnięcia zysków, jeżeli przewidywania podmiotu co do negatywnych skutków ryzyka finansowego wynikającego ze zmian wartości pozycji zabezpieczanej w rzeczywistości się nie potwierdzą.

Istotnymi pojęciami, na których opiera się rachunkowość zabezpieczeń, są zabezpieczenie, pozycja zabezpieczana oraz instrument zabezpieczający.

Zabezpieczanie jest definiowane jako wybór jednego lub więcej instrumentów zabezpieczających, których zmiany wartości godziwej kompensują zmianę wartości godziwej zabezpieczanej pozycji lub związanych z taką pozycją przepływów pieniężnych⁶. Podobnie jak przepisy polskie również MSR 39⁷ (w par. 85) wskazuje, że rachunkowość zabezpieczeń obejmuje ustalenie, że zmiany wartości godziwej jednego lub więcej instrumentów zabezpieczających będą kompensowały w całości lub w części zmiany wartości godziwej lub przepływów pieniężnych pozycji zabezpieczanej.

Polskie prawo bilansowe, obok definicji zabezpieczenia, określa także odrębne definicje pojęć pozycji zabezpieczanej oraz instrumentu zabezpieczającego służące właściwej interpretacji jego zapisów. I tak, pozycja zabezpieczana jest definiowana jako „aktywa, zobowiązania, w tym także uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie, lub planowana transakcja, z którymi wiąże się ryzyko zmiany wartości godziwej albo przyszłych przepływów pieniężnych oczekiwanych przez jednostkę”⁸. Pod pojęciem instrumentu zabezpieczającego rozumie się natomiast instrument pochodny spełniający określone warunki, zaś w uzasadnionych przypadkach „także aktywa finansowe lub zobowiązania finansowe niebędące instrumentami pochodnymi, co do których oczekuje się, że ich wartość godziwa lub związane z nimi przepływy pieniężne skompensują zmiany wartości godziwej zabezpieczanej pozycji lub związanych z nią przepływów pieniężnych”⁹.

Dla właściwego zrozumienia istoty rachunkowości zabezpieczeń ważne jest także odróżnienie tego pojęcia od określenia zabezpieczenia w sensie ekonomicznym, gdyż nie są one tożsame. Zabezpieczenie w sensie ekonomicznym oznacza ochronę jednostki przed niekorzystnym wpływem wahań czynników zewnętrznych (kursów walut, stóp procentowych, itp.). Istota transakcji zabezpieczających w rachunkowości sprowadza się natomiast do tego, że skutki zmian wartości instrumentów zabezpieczających oraz pozycji zabezpieczanych są wykazywane w sprawozdaniu finansowym łącznie, tak jakby czynniki zewnętrzne nie ulegały zmianie¹⁰. Może zatem w praktyce

⁶ Par. 3 ust. 18 Rozporządzenia.

⁷ Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1126/2008 z dnia 3 listopada 2008 r. przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady (z późn. zm.), wersja elektroniczna: http://www.mf.gov.pl/_files/_rachunkowosc/miedzynarodowe_standardy_rachunkowoci/rozporzadzenie_1126.2008.pdf (2.05.2012).

⁸ Par. 3, pkt 16 Rozporządzenia.

⁹ Par. 3, pkt 17 Rozporządzenia.

¹⁰ P. Czajor, *op. cit.*, s. 169.

wystąpić sytuacja, że instrument zabezpieczający zabezpiecza daną pozycję w sensie ekonomicznym, nie jest natomiast traktowany jako zabezpieczenie na potrzeby rachunkowości. W przepisach zarówno polskich, jak i międzynarodowych określono bowiem warunki, od których spełnienia zależy uznanie powiązania zabezpieczającego (czyli powiązania pozycji zabezpieczanej z instrumentem ją zabezpieczającym) dla celów rachunkowości.

2. Warunki stosowania rachunkowości zabezpieczeń

Rachunkowość zabezpieczeń stanowi w pewnym sensie wyjątek od standardowych zasad rachunkowości. Jej stosowanie jest postrzegane jako przywilej, nie zaś bezwarunkowe prawo, a jednostki chcące wykorzystać rachunkowość zabezpieczeń muszą stosować się do przepisów i wypełnić określone warunki¹¹.

Ogólne warunki wykorzystania rachunkowości zabezpieczeń w Polsce wynikają z uor (art. 35a, ust. 3), gdzie określono, że instrumenty finansowe „uznaje się za służące ograniczeniu ryzyka związanego z aktywami lub pasywami jednostki, tj. zabezpieczeniu tych aktywów lub pasywów, jeżeli co najmniej:

- 1) przed zawarciem kontraktu ustalono jego cel oraz określono, które aktywa lub pasywa mają zostać za pomocą tego kontraktu zabezpieczone,
- 2) zabezpieczający instrument finansowy będący przedmiotem kontraktu i zabezpieczane za jego pomocą aktywa lub pasywa charakteryzują się podobnymi cechami, a w szczególności wartością nominalną, datą zapadalności, wpływem zmian stopy procentowej albo kursu waluty,
- 3) stopień pewności oczekiwań dotyczących przewidywanych w wyniku kontraktu przepływów środków pieniężnych jest znaczny”.

Warunki stosowania zasad rachunkowości zabezpieczeń sformułowane w Rozporządzeniu są bardziej szczegółowe od tych wynikających z uor. Wskazuje się bowiem dodatkowo warunki formalne oraz wymagania, jakie muszą spełnić pozycja zabezpieczana oraz instrument zabezpieczający.

Zgodnie z Rozporządzeniem jednostki chcące stosować zasady rachunkowości zabezpieczeń muszą przed rozpoczęciem zabezpieczenia sporządzić sformalizowaną dokumentację transakcji zabezpieczającej, która zawiera co najmniej:

- określenie celu i strategii zarządzania ryzykiem,
- identyfikację instrumentu zabezpieczającego i pozycji zabezpieczanej,
- charakterystykę ryzyka związanego z zabezpieczaną pozycją, uprawdopodobnionym przyszłym zobowiązaniem lub planowaną transakcją,
- okres zabezpieczenia,
- opis wybranej metody pomiaru efektywności zabezpieczenia¹².

¹¹ A. Żebruń, *Instrumenty pochodne zabezpieczające w rachunkowości*, Difin, Warszawa 2010, s. 57.

¹² Par. 28 Rozporządzenia.

Pozycją zabezpieczaną może być pojedynczy składnik wprowadzany do ksiąg rachunkowych lub planowana transakcja bądź grupa aktywów, zobowiązań albo planowanych transakcji. W przypadku zabezpieczenia grupy istotne jest jednak, aby poszczególne składniki poddane zabezpieczeniu były narażone na ryzyko w podobnym stopniu¹³. W przepisach Rozporządzenia wymienia się również pozycje wyłączone z możliwości wyznaczenia na pozycje zabezpieczane. Są to m.in. instrumenty pochodne oraz te aktywa finansowe, które jednostka zakwalifikowała do kategorii inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności¹⁴. Pozycja zabezpieczana musi być poza tym zidentyfikowana, czyli nie może to być tzw. baza netto.

Kolejnym ważnym warunkiem, który odnosi się z kolei do instrumentu zabezpieczającego, jest to, aby możliwa była jego wiarygodna wycena w wartości godziwej¹⁵.

Zarówno z polskich, jak i międzynarodowych przepisów prawa bilansowego wynika konieczność pomiaru efektywności zabezpieczenia oraz utrzymanie tej efektywności na wysokim poziomie – od spełnienia tego warunku jest bowiem uzależnione stosowanie zasad rachunkowości zabezpieczeń.

Efektywność (skuteczność) transakcji zabezpieczającej wyraża się w tym, że zmiany w wartości godziwej pozycji zabezpieczanej są w odpowiednim stopniu kompensowane zmianami wartości godziwej lub przepływów pieniężnych instrumentu zabezpieczającego. Jednym ze sposobów pomiaru efektywności zabezpieczenia, które wynika wprost z definicji poziomu efektywności zabezpieczenia¹⁶, jest porównanie zmian powstałych na instrumencie zabezpieczającym ze zmianami na pozycji zabezpieczanej, co w literaturze jest określane jako metoda wskaźnikowa dolar–offset¹⁷. Rozwiązanie to zakłada porównanie skumulowanych zmian wartości instrumentu zabezpieczającego i pozycji zabezpieczanej, przy czym nie ma znaczenia, która z tych wielkości zostanie ujęta w liczniku, a która w mianowniku. Poziom efektywności wyliczony na bazie wskaźnika powinien się mieścić w przedziale od 80% do 125%. Jeżeli zatem na przykład wartość godziwa pozycji zabezpieczanej spadnie o 500 j.p., zaś wartość godziwa instrumentu zabezpieczającego wzrośnie o 450 j.p., to efektywność zabezpieczenia zostanie określona na poziomie 111% (500/450) lub 90% (450/500) i jak widać, niezależnie od sposobu liczenia, mieści się w wymaganym przedziale. W tym miejscu warto dodać, że spadek wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego nie wyklucza możliwości zastosowania zasad rachunkowości zabezpieczeń¹⁸. Zawsze natomiast zmiana wartości godziwej pozycji zabezpieczanej musi być przeciwna, czyli w tym przypadku musiałaby ona wzrosnąć – transakcje

¹³ Choć MSR 39 wskazuje w tym względzie na określone wyjątki.

¹⁴ Par. 30, ust. 4 Rozporządzenia.

¹⁵ Wartość godziwa (art. 28, ust. 6 uor) jest to kwota, za jaką dany składnik aktywów mógłby zostać wymieniony, a zobowiązanie uregulowane pomiędzy dobrze poinformowanymi i zainteresowanymi stronami w bezpośrednio zawartej transakcji.

¹⁶ Par. 28, ust. 4 Rozporządzenia.

¹⁷ A. Żebruń, *op. cit.*, s. 75–76.

¹⁸ P. Czajor, *op. cit.*, s. 174.

zabezpieczające nie mają bowiem na celu generowania dodatkowych zysków, lecz zabezpieczenie firmy przed stratą w długim okresie. Może zatem dojść do sytuacji, gdy przewidywania jednostki co do niekorzystnych tendencji rynkowych nie potwierdzą się. Na pozycji zabezpieczanej osiągnie ona wówczas zysk, zaś wartość godziwa instrumentu zabezpieczającego spadnie, co oznacza, *de facto*, stratę.

Pomiędzy przepisami polskimi a MSR/MSSF istnieją natomiast różnice w kwestii momentów, w których należy ocenić efektywność. Rozporządzenie wskazuje na konieczność bieżącej oceny efektywności, co jest najczęściej interpretowane jako ocena przy wycenie bilansowej. Z kolei MSR 39 nakazuje oceniać efektywność transakcji zabezpieczających:

- przed rozpoczęciem transakcji zabezpieczającej,
- okresowo – w trakcie trwania zabezpieczenia.

W przypadku przepisów międzynarodowych najczęściej wątpliwości budzi właśnie początkowa ocena efektywności, gdyż MSR nie wskazują sposobu, w jaki można udowodnić wysoką efektywność zabezpieczenia, choć jednocześnie określają przypadki, w których taką wysoką skuteczność można założyć niejako z góry (dotyczy to np. transakcji *swap* stóp procentowych przy takich samych, i dla pozycji zabezpieczanej, i dla instrumentu zabezpieczającego, warunków odnośnie do kwot, terminów realizacji, dat zamiany cen, podstawy ustalania oprocentowania, itp.).

3. Rodzaje transakcji zabezpieczających

W polskim prawie bilansowym transakcje zabezpieczające dzieli się na:

- zabezpieczenie wartości godziwej – czyli ograniczanie zagrożenia wpływu na wynik finansowy zmian wartości godziwej wynikających z określonego ryzyka związanego z wprowadzonymi do ksiąg rachunkowych aktywami i zobowiązaniami lub określoną ich częścią,
- zabezpieczenie przepływów pieniężnych – rozumiane jako ograniczanie zagrożenia wpływu na wynik finansowy zmian w przepływach pieniężnych wynikających z określonego ryzyka związanego z wprowadzonymi do ksiąg rachunkowych aktywami i zobowiązaniami, uprawdopodobnionymi przyszłymi zobowiązaniami lub planowanymi transakcjami,
- zabezpieczanie udziałów w aktywach netto jednostek zagranicznych, których działalność nie stanowi integralnej części działalności jednostki¹⁹.

W rozwiązaniach MSR/MSSF poszczególne rodzaje transakcji zabezpieczających, choć podobne z nazwy, różnią się zakresem. I tak, w zabezpieczeniach wartości godziwej w rozumieniu przepisów polskich ujmuje się jedynie te, które dotyczą pozycji zabezpieczanych stanowiących wprowadzony do ksiąg składnik aktywów i zobowiązań. MSR 39 rozszerza natomiast ten zakres o zabezpieczenia uprawdopo-

¹⁹ Par. 27, ust. 1 Rozporządzenia.

dobnionych przyszłych zobowiązań, które – choć jeszcze niewprowadzone do ksiąg rachunkowych – podlegają ujęciu zgodnie z zasadami dla zabezpieczeń wartości godziwej. Wyjątek od tej reguły stanowi zabezpieczanie ryzyka walutowego związanego z uprawdopodobnionym przyszłym zobowiązaniem – w tym przypadku jednostki mają bowiem wybór, czy traktować transakcję jako zabezpieczenie wartości godziwej czy przepływów pieniężnych. Według Rozporządzenia zabezpieczenie uprawdopodobnionych przyszłych zobowiązań bez wyjątku jest uważane za zabezpieczenie przepływów pieniężnych.

Umieszczenie transakcji w opisanej powyżej typologii jest ważne, gdyż od rodzaju zabezpieczenia zależy sposób ujmowania skutków zmian wartości godziwej pozycji zabezpieczanej oraz instrumentu zabezpieczającego. W tym zakresie polskie i międzynarodowe regulacje znacznie się od siebie różnią.

Według polskiego prawa bilansowego skutki wyceny pozycji zabezpieczanej oraz instrumentu zabezpieczającego przy zabezpieczeniach wartości godziwej są ujmowane jako przychody/koszty finansowe. Jeżeli zatem równolegle wykazuje się zmiany w wartości godziwej pozycji zabezpieczanej i instrumentu zabezpieczającego o przeciwnym znaku, to w zakresie objętym efektywną częścią zabezpieczenia wzajemnie się one kompensują. Na wynik wpływa zatem jedynie nieefektywna część zabezpieczenia.

Istota transakcji zabezpieczających przepływy pieniężne polega na zabezpieczeniu przepływów związanych z przyszłą transakcją, a zatem w chwili zawarcia takiego kontraktu pozycja zabezpieczana nie stanowi jeszcze składnika bilansu. W przypadku tego typu transakcji (jak i przy zabezpieczeniu aktywów netto jednostek zagranicznych) zyski lub straty z wyceny wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego w części uznanej za efektywne zabezpieczenie odnosi się na kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny. Bezwzględna wartość kwoty odniesionej na kapitał, to jest w pełni efektywnego zabezpieczenia, nie może być jednak wyższa od wartości godziwej skumulowanych od dnia rozpoczęcia zabezpieczania zmian przyszłych przepływów pieniężnych związanych z zabezpieczaną pozycją²⁰.

Kapitał powstały z aktualizacji wyceny może być rozliczany dwoma sposobami:

- w przychody lub koszty finansowe okresu, w którym pozycja zabezpieczana powoduje powstanie przychodów lub kosztów – w efekcie takiego zabiegu następuje „odroczenie” osiągniętego na instrumencie zabezpieczającym wyniku do czasu, gdy planowana transakcja również będzie oddziaływać na wynik;
- jako element wartości początkowej nabytego i wprowadzonego do ksiąg składnika aktywów lub zobowiązań (ceny nabycia bądź inaczej obliczonej wartości), o ile składnik taki wskutek planowanych transakcji bądź uprawdopodobnionych zobowiązań powstaje.

W przepisach międzynarodowych można odnaleźć również kilka istotnych różnic w stosunku do uregulowań polskich w zasadach ujmowania skutków zmian wartości

²⁰ Par. 33, ust. 1 Rozporządzenia.

godziwej pozycji zabezpieczanej oraz instrumentu zabezpieczającego. O ile Rozporządzenie wskazuje na konieczność ich rozliczania w koszty/przychody finansowe, to z MSR nie wynika bezpośrednio rodzaj działalności, którego koszty mają zostać obciążone, zaś przychody uznane. Zazwyczaj jest to jednak pozostała działalność operacyjna.

Według MSR przy zabezpieczeniach przepływów pieniężnych nie ma możliwości korygowania wartości początkowej powstałych aktywów i zobowiązań finansowych wartością kapitału z aktualizacji wyceny. Przepisy polskie dopuszczają korekty zarówno dla aktywów finansowych, jak i niefinansowych.

Zakończenie

Z zaprezentowanej analizy porównawczej podstawowych zasad rachunkowości zabezpieczeń w świetle polskiego prawa bilansowego oraz MSR/MSSF wynikają zarówno podobieństwa, jak i różnice.

Do zagadnień regulowanych w sposób zbliżony można zaliczyć przede wszystkim:

- zakres pojęć: zabezpieczenie, pozycja zabezpieczana oraz instrument zabezpieczający,
- traktowanie rachunkowości zabezpieczeń jako szczególnego obszaru rachunkowości instrumentów finansowych i w związku z tym uzależnienie możliwości jej wykorzystania od spełnienia określonych warunków,
- warunki formalne oraz dotyczące wymogów, jakie muszą spełniać pozycja zabezpieczana i instrument zabezpieczający,
- uzależnienie możliwości stosowania zasad rachunkowości zabezpieczeń od stopnia skuteczności (efektywności) transakcji zabezpieczającej i wskazanie pożądanego zakresu efektywności (80–125%),
- podział transakcji zabezpieczających na trzy rodzaje: zabezpieczenia wartości godziwej, przepływów pieniężnych oraz udziałów w aktywach netto jednostek zagranicznych.

Podstawowe różnice pomiędzy przepisami polskimi oraz MSR to natomiast:

- różne określenie momentów pomiaru efektywności zabezpieczeń,
- rozbieżności w zakresie przedmiotowym zabezpieczeń wartości godziwej oraz przepływów pieniężnych,
- brak w przepisach MSR wskazania na segment rachunku zysków i strat, gdzie należy wykazać skutki zmian wartości instrumentów zabezpieczających i pozycji zabezpieczanych (w przepisach polskich są to koszty/przychody finansowe).

Bibliografia

1. Czajor P., *Rachunkowość instrumentów finansowych. MSSF, polskie prawo bilansowe, regulacje podatkowe*, Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr, Gdańsk 2010.
2. Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1126/2008 z dnia 3 listopada 2008 r. przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady (z późn. zm.), wersja elektroniczna: http://www.mf.gov.pl/_files/_rachunkowosc/_miedzynarodowe_standardy_rachunkowoci/rozporzadzenie_1126.2008.pdf (2.05.2012).
3. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 12 grudnia 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych, (Dz. U. z 2001 r., nr 149, poz. 1674 z późn. zm.).
4. Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 1994 r., nr 121, poz. 591 z późn. zm.).
5. Żebruń A., *Instrumenty pochodne zabezpieczające w rachunkowości*, Difin, Warszawa 2010.

Essence of hedge accounting in the light of Polish balance law and IAS/IFRS – a comparative analysis

Growing risk of business activity of enterprises triggered off interest in tools helping limit risk. In conditions of uncertainty derivative instruments can serve as effective instruments of limiting risks (hedging instrument). The purpose of this article is to present and compare basic bookkeeping rules of hedging instrument according to Polish balance law and IAS/IFRS.

The problems analysed in the article comprise:

- portraying the essence of bookkeeping of securities and basic notions on which it is constructed such as: hedging, hedging instrument, hedged items,
- presenting preconditions of practising bookkeeping of securities,
- discussing kinds of securing transactions and principles of valuation of elements of the securing connection.

The article ends with enumerating resemblances and differences resulting from Polish regulations and IAS/IFRS in the discipline of hedge accounting.